

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrť leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrť leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insetate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 30. marcija 1900.

Politični oddelek.

Gospodarsko ropanje.

Že večkrat smo na tem mestu povzdignili svoj glas proti tistemu sistematičnemu ropanju, ki ga na gospodarskem polju vprizarjajo različne združitve. Nismo si domišljali, da bi se naš glas vpošteval na Dunaju. Ne! Tam se ne zmenijo niti za slovenske dnevnikarje, kaj še, da bi se zmenile za skromen tednik. Toda domišljali smo si, da vsaj naše slovenske poslance nekoliko podkurimo. Žal, da se naše upanje ni izpolnilo. Slovenski državni poslanci se sploh ne menijo dosti za ljudske potrebe, za take stvari pa, ki niso strogo slovenskega značaja, se čisto nič ne zmenijo.

Taka stvar so tudi razupiti karteli, kateri izsesavajo ljudstvu kri in mozeg, proti katerim pa razen mladočeških in nemškonacijonalnih poslancev in v državnem zboru še nihče oglasil, vsled česar ima vlada najlepši izgovor, ako jo kdo prime.

Slovinci trpimo vsled kartelov ravno tako, kakor drugi narodi, ali pa še bolj, ker smo siromašnejši in občutimo trdneje vsak izdatek. Zato pa bi se bili morali tudi naši poslanci oglasiti proti kartelom, ne pa to resnično delo za varnost ljudskega imetja prepustiti drugim.

Poglejmo si samo, kako delujejo karteli. O počenjanju pod vodstvom znanega Wittgensteina in njegovega pajdaša Tauffsigarja stoječega železarskega kartela smo govorili že pred nekaj meseci. Naj nam bo dovoljeno, da pojasnimo danes roparije petrolejskega kartela.

Kartelirani rafinerji so zvišali ceno petroleja od 29 oziroma 30 kron na 41 do 43 kron. Zvišali so torej ceno za vsaj 12 kron pri vsacih 100 litrih. Po uradnih izkazih se porabi na leto povprek 2,200.000 meterskih stotov petroleja in so torej kartelirani roparji svoj dose-danji, jako znatni dobiček pomnožili za 26,400.000 kron na leto!

To ogromno zvišanje že itak nerazmerno druzega petroleja zadeva v prvi vrsti najsiromašnejše sloje. Ti porabijo največ petroleja in ga plačujejo najtežje. Obrtnik, šivilja, mali uradnik plačuje največ tega nepoštenega dobička.

V drugi vrsti je zadeta trgovina. Vsled kartela je trgovec potisnjen na stališče trafikanta, razloček je le ta, da ima trafikant zagotovljenih 7 % provizije, trgovec pa niti te ne. Na ta način se silno oškoduje trgovina in če pojde karteliranje producentov tako dalje, kakor v zadnjih letih, mora vsa trgovina ponehati.

Roparsko počenjanje kartelov kaže posebno dobro okolnost, kako zaračunavajo rafinerije prazne petrolejske sode. Tudi prevzemanje sodov je rajonirano in kartelirano. Dokler je bila mej rafinerijami svobodna konkurenca in je veljalo 100 litrov petroleja 29 kron, plačevali so se sodi po 6 kron. Zdaj pa je tudi temu konec. Zdaj se zaračuna sod samo s 3 K 60 vin.

To je trgovcu na največjo škodo, zakaj s tem, da se je vrednost sodov na umeten, da, nasilen način znižala za 2 K 40 vin., se je v resnici še bolj zvišala cena petroleja. Trgovec ne plača za petrolej samo vsaj 12 K več, kakor prej, nego še 2 K 40 vin., ker toliko izgubi pri vsakem sodu. Cena petroleja se je torej zvišala pri 100 litrih za 14 K 50 vin. in imajo kartelirani rafinerji okroglo 30 milijonov kron na leto več dobička, nego so ga imeli poprej.

To je naravnost vnebojijoče in ljudstvo prešinjata začudenje in ogorčenje, ko vidi, da se temu nihče ne zoperstavi. Nekaj velikih podjetnikov ukrade kar 30 milijonov ljudstvu iz žepa, a vlada se ne gane, dasi je sicer koj pri rokah, če se nekaj revnih pekov ali mesarjev dogovori glede cene živilom.

Karteliranje se razširja čudovito hitro. Kakor gobe po dežju, tako rastejo karteli iz tal. Vse se hoče kartelirati in vse v namen, da se zvišajo cene proizvodov, dasi so cene že doslej bile višje, kakor v vseh drugih deželah, koder je ljudstvo imovitejše. Poleg železarskega

kartela imamo še cukrarski, petrolejski, usnjarski, da, celo kartel fabrikantov črevljarskega lepa in takozvanega „Federweisa“. Cene so poskočile in postanejo še večje, zaslužek pa je od dne do dne manji in vsled tega se znižuje tudi standard of life širših slojev.

V očigled takemu oropanju ljudstva pa moramo pač reči, da razumejo naši državni poslanci svojo nalogo jako slabo, ako prepuščajo take zadeve drugim strankam ter se za take izrodke gospodarskega življenja nič več ne menijo, kakor za lanski sneg.

Deželni zbor kranjski.

II. seja dne 26. marcija.

Novovoljeni poslanec trgovske in obrtne zbornice Jos. Kušar je storil obljubo.

Deželni glavar se je spominjal papeževe 90letnice in dobil pooblastilo, da častita papežu v imenu cele dežele.

Za verifikatorja sta bila izvoljena grof Barbo in Lenarčič.

V finančni odsek poslanci dr. Schaffer, Luckmann, grof Barbo, vitez Langer, Hribar, dr. Majaron, Murnik, Višnikar, dr. Papež, Kalan, Povše in Modic.

V upravni odsek poslanci baron Liechtenberg, vitez Langer, grof Barbo, baron Rechbach, Božič, Lenarčič, dr. Tavčar, Jelovšek, Zelen, Pakiž in Povše.

V odsek za letno poročilo baron Wurzbach, Ulm, Loy, Grasselli, Klein, Kušar, Ažman, Košak in Schweiger.

Pri volitvah so Nemci glasovali za vse te poslance, člani narodnonapredne stranke niso glasovali za katoliškonarodne, ti pa ne za narodno napredne.

Povod temu je izjava vodstva kat. narodne stranke, da s poslanci narodnonapredne stranke niti k jedni mizi ne sede. Ker katoliška stranka ne samo da ni dala zadoščenja, nego še ponovila to žaljenje, je narodna stranka sklenila, da pretrga vsako zvezo in tudi pri volitvah ne bo nikdar več glasovala za nobenega člana katoliške stranke ter sploh pretrgala vsako osebno občevanje z njenimi člani.

Poslanci dr. Schaffer, Murnik, dr. Papež in tovariši so nujno predlagali: Deželni zbor pozdravlja z zadovoljstvom in radostjo po c. kr. vladi v seji državnega zbora dne 22. februarja 1900 predloženo železnično predlogo, vsled katere se ima že skozi 10letja in pri najvažnejših prilikah od tega deželnega zbora nujno priporočena druga železniška zveza s Trstom, katera se v veliki meri tiče interesov Kranjskega, Alpinskih dežel in Primorskega sedaj tako v tehniškem kakor v gospodarskem oziru ugodno rešiti ter za trdno pričakuje, da bo državna zbornica, ko se v kratkem zopet snide, to jako važno zadevo nemudoma ustavnim potom rešila in da bo c. kr. vlada z vsemi sredstvi, ki so ji na razpolago, delala na to, da se ta v načrtu zakona projektirana

druga železnična zveza s Trstom dejansko izvrši. Deželnemu odboru se naroča, da ta sklep deželnega zbora kranjskega prijavi c. kr. vladi. Ta predlog, ki ga je utemeljeval dr. Schaffer, je bil sprejet.

Koncem seje so se konstuirali odseki in so bili izvoljeni načelnikom finančnega odseka Hribar (namesto dr. Papeža) namest dr. Schaffer, načelnikom upravnega odseka Liechtenberg, namest. dr. Tavčar, načelnikom odseka za letno poročilo Grasselli, namest. Ulm.

Politični pregled.

Delegaciji. — Kakor poročajo dunajski listi, sta se ministerska predsednika Körber in Szeli dogovorila, da se skličeta delegaciji na dan 12. maja. Zborovanje bo gotovo trajalo nekaj tednov in se torej sklicanje državnega zbora nekoliko zakasni.

Spravna pogajanja so za zdaj odgojena. Priznati se mora, da so se odposlanci obeh strank že v marsičem zjedini, a iz tega se še nikakor ne da sklepati na ugoden končni uspeh. Dve posebno trdi kosti sta vprašanji o češkem notranjem uradnem jeziku in o minoritetnih šolah. Treba je bilo izvoliti dva pododseka, naj pretresata ti dve vprašanji ter svoje sklepe predložita skupni konferenci. V jedni zadnjih sej spravne konference je ministrski predsednik Körber že izjavil, da nima nič proti češkemu notranjemu jeziku. Pododseka se skličeta še med zasedanjem češkega deželnega zbora.

Deželni zbori, kar jih je bilo sklicanih na dan 26. marcija, so začeli z običajnimi formalnostmi svoje delovanje. V moravskem dež. zboru je novi namestnik grof Zierotin vbral strune narodne spravljivosti, v štajerskem pa je namestnik grof Clary kvasil o dobri in točni upravi.

Smer češke politike. — Mladočeška oficijelna politika ima značaj oportunitete. Ta politika hodi po onih potih, po katerih so hodili Staročehi in zaradi katerih je ljudstvo prepodilo Staročeha. Tej mladočeški politiki ne nasprotujejo samo radikalne stranke vseh vrst, ampak tudi odločnejši elementi v stranki sami. To se je posebno pokazalo te dni na shodu v Melniku, kjer je javno in z vso odločnostjo nastopil zaslužni mladočeški voditelj dr. Gregr proti oficijalni politiki stranke in proti mladočeškemu državnozbornemu klubu, ker je predlogo glede vojaških novincev iztočil iz svoje obstrukcije. Gregr je povedal, da se je izreklo proti obstrukciji 22 poslancev, za obstrukcijo 18, glasovalo pa ni 20 poslancev. Vsled tega sklepa je izginil strah pred češkim levom, ki se je izkazal kot jagnje, ogrnjeno z levovo kožo. Razlogi, da se proti omenjeni predlogi ni obstruiralo, so trije: Mladočehi so se bali zameriti cesarju, absolutizmu in razpada desnice. Mladočehi so upali, da bodo zategadelj dobili plačilo, toda znano je, kakšna so plačila, ki jih dobiva češki narod za svojo požrtvovalnost. Absolutizem se dalje časa ne more vzdržati, zato je strah pred njim neutemeljen. Kar pa se tiče desnice, je dejal Gregr, mi je ljub vsak zaveznik, a tak ne, ki se vede danes tako, jutri pa drugače. Zavezniki, ki se nas drže, nas pošiljajo samo v ogenj po kostanj. Taki so Poljaki in klerikalci. Naš cilj je realizovanje češkega državnega prava, a največja ovira pa sedanja ustava. Ker so Mladočehi obstrukcijo opustili, so rešili sicer vlado, parlament in sedanji sistem, a izgubili ono, za kar se bore že toli dolgo. Jedino sredstvo sedaj je, da stopijo poslanci pred svoje volilce in jim prepuste, da se odločijo. Ni res, da hočem ustanoviti novo stranko, samo nezadovoljen sem z mladočeško stranko, katero sem pomagal ustanoviti, ker se je sedaj stranka izneverila idealom, ki bi ji morali biti vodilne zvezde. Sedaj so med Mladočehi tudi Staročehi in realisti, ki so zanesli v stranko ves drug duh. Razen tega